

Андрій
Кокотюха

НЕТОМ

ХЛОП

ЧУЖ

Мачова в Максим Таленко

1

— Це ти винен!

Дівчинка тупнула ногою, штовхнула хлопчика в плече та швидко відступила вбік. Вона боялася, що хлопчик дасть здачі.

На вигляд Стас не був міцний. Худенький окулярник з неслухняною русявою кучмою* на голові.

*Кучма — висока бараняча шапка та схожа на неї пишна зачіска; скульовджене волосся.

Леся чула від своєї мами — їхній сусіда часто хворіє. Бо народився й довго прожив у великому промисловому місті. Там узимку сніг ставав чорним, щойно випадав. Улітку на зелене листя осідав сірий пил. А калюжі після дощу виблискували ядучими веселками і трохи пінилися. Перебравшись до Києва, хай навіть вимушено, батьки врятували Стаса.

І все одно хлопчик був сильніший за неї. Мама казала — влаштував скандал, коли його захотіли звільнити від фізкультури.

У футбол не ганяв, бойові мистецтва не вивчав. Але сам змушував тата ходити з ним улітку в Гідропáрк*, де вони займалися на тренажерах, а зимою — у басейн. Сусіда нарікав: нема часу, бізнес, треба не лише стати на ноги, а й міцно триматися. Але проти бажання сина йти не хотів — хоч не хоч, а викроїв для нього час у напруженому бізнесóвому графіку.

Леся знала: як Стас штовхне — вона впаде. Бо ніжки й без того ледь тримаються від ляку.

*Гідропáрк — парк у Києві, розташований на островах між Дніпром і Русáнівською протокою.

Гéпатися на брудну підлогу не хотілося. Дівчинка гидувáла всім, об що можна забруднитися.

А ті, у чорних масках-балакля́вах*, ніби знали. Навмисне затягли їх сюди, у вогкий напівтемний підвал.

*Балакля́ва — маска, яка закриває голову, лоб і обличчя, залишаючи проріз для очей і рота.

||

— Тут щурі є, — сказала Леся. —
Усе через тебе!

— Чому через мене? Хіба я сюди
пацюків напустив?

Стас або зберігав спокій на заздрість їй, або з усіх сил вдавав спокійного. Лесі стрéльнуло раптом: усе викрадення може бути підстроєне. Інакше незворушність прія́теля нічим пояснити не можна.

— Ми тут через тебе! — дівчинка знову тупнула ногою.

— Хіба я тебе притяг у цей підвал?

— Не мій тато бізнесмен, а твій! Не про мого писали, що успішний, а про твого! Якби я не була оце поруч із тобою, не потрапила б сюди! — Леся скривилася від

огиди. — Я нікому не потрібна!
Ми не такі багаті! З нас нема чого
взяти!

— З нас теж. І я тебе, Лесько,
йти зі мною не просив.

— А хто сказав: давай прове-
ду через парк! Бачте, темно вже!
Мене б Тимко захистив!

— Не знав, що твій Тимко —
бойова такса. Усе, заспокойся.

Стас машинально торкнувся ве-
ликим пальцем перенісся. Робив
так завжди*, поправляючи оку-
ляри, які постійно кóвзали вниз.

*У деяких словах буває два правильні наголоси.

Ураз згадав: коли їх із Лесею хапа-
ли — відбивався. Окуляри впали,
і на них наступили ногою. З якогось
дива підібрали й запхали хлопцеві
в кишеню куртки.

Намацав. Витяг. Покрутив у руці. Зрозумів — не годяться, пропали. Знизав плечима та сховав назад. Глянув на Лесю, примруживши короткозорі очі.

— Ми не знаємо, хто і для чого нас викрав.

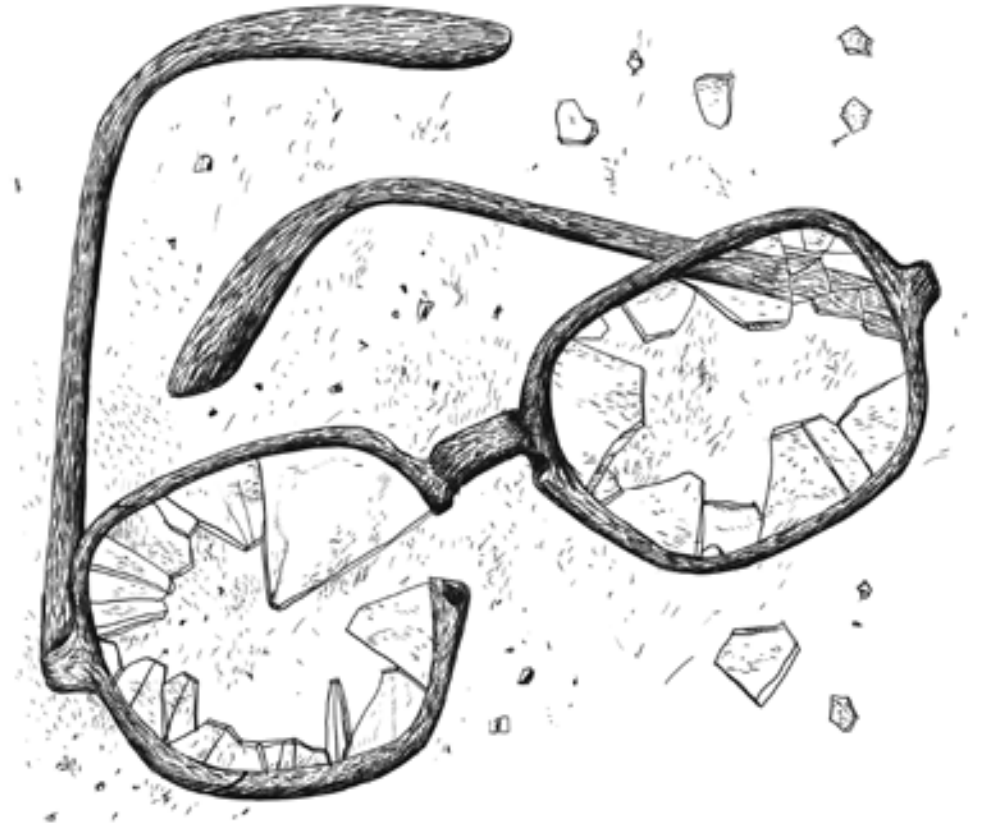
— Не нас! Тебе! — дівчинка ще раз тупнула ногою. — Я — лише свідок! Мене не могли лишити там! І тепер мене вб'ють, розумієш ти чи ні?! А я не хочу!

— Ніхто не хоче.

Стас зробив крок до Лесі. Напевне, хотів заспокоїти, узяти за руку.

Дівчинка вже не відступила — відскочила, і наштовхнулася спіною на вологу цеглянú стінú.

І тут ззовні брязнуло: засув відчиняли.

III

Щоб зайти всередину, чоловік нагнувся.

За свої майже одинадцять років Стас бачив різних людей. Огрядних і худих, низьких і високих. Але цей незнайомець справді був велетнем.

Він зачинив за собою двері та став, розставивши ноги й заклавши руки за спину. Бр'анці* змушені були задерти голови, щоб роздивитися свого кривдника. Хоча крім зросту нічого побачити не могли. Лице закривала звична вже чорна маска-балакла́ва з прорізами для очей. Машкара́** робила велетня ще страшнішим. Дівчинка не втрималася — зойкнула.

— Добре, — мовив велетень глухо.

*Бр'анці — полонені.

**Машкара́ — маска.

— Погано, — вичавив у відповідь Стас.

— І це правда, — погодився велетень. — Погано, що ви обоє тут. Місце незатишне. Щурі бігають. Ось візьму й велю загасити, — палець тицьнув на лампочку, закріплену на дроті під стелею. — Стане темно, звірі й повилазять.

— Мамо, — писнула Леся.

— Хочеш до мами? — пожвавився велетень. — Дуже добре. Я скажу, і вас обох повернуть додому. Так швидко, як привезли сюди. Тебе як звати, дівчинко?

— Леся...

Називаючись, вона відчула, як по щоках течуть тоненькі солоні струмки.

— Добре, Лесю, що ти тут. Твій друг Стасик нам швидше допоможе. Мабуть, він упертий хлопчик. Вважає себе героєм. Ну хай супергероєм. Захоче так погратися. Тобто, хотів би — якби був тут сам. Ми б із ним трошки поморочилися. Я правду кажу, хлопче?

Стас мовчав. Навіть відвернувся, повторивши при цьому жест велетня — заклав руки за спину.

— О! — викрадач знову тицьнув пальцем у вогку стелю. — Бач, Лесю, характер показує. То він так перед тобою викаблучується. Знаєш що, Стасику? Дуже гарно, що твою по́дружку прихопили. Від тебе тепер залежить, як скоро ми її відпустимо. І чи відпустимо взагалі, — викрадач трохи помовчав, а потім додав лиховісно: — Вас обох.

Запала моторозна тиша.

Лише щось шаруділо в найтемнішому кутку.

IV

Хлопчик знову глянув на обличчя в масці.

— Я все зрозумів. Що я повинен робити?

— Отак, — велетень задоволено рохнув, розправив широкі плечі. — Ти напишеш татові листа. Від руки. Ручкою на папері. Дуже надійно. Якщо дзвонити — не важливо,

з чийого телефону, — можна виказати себе. Тепер не бракує технічних можливостей, щоб відстежити будь-яке місце за дзвінком. Твій почерк тато напевне знає.

— Знає.

— Коли так — усе в порядку. Напишеш: ти в тихому місці, де тобі страшно. Ти не сам, тут ще дівчинка Леся. Вас випустять в обмін на гроші. Суму я...

— Ні.

Велетень ураз мовби захлинувся своїми словами. Навіть закашлявся, від чого раптом став смішний.

Але швидко опанував себе та зробив крок до бранців. Ще один — і ось уже навис скелею.

— Як розуміти? Ти не хочеш додому? Ти не думаєш, що станеться тут із тобою та твоєю по́дружкою? А вона взагалі ні до чого.

— Я так само.

Тепер Леся переконалася — Стас не робить над собою зусиль. Він справді зберігає спокій. Ураз дівчинці стало тепло у вологому приміщенні. Зникли кудись страхі. Не бігали шкірою бридкі мурашки. Навіть сльози висохли.

Або Стас справді має якісь приховані можливості, як типовий герой коміксів. Або знає та розуміє, що робить. Коли так — треба довіритися йому.

Леся наблизилася до того, кого ще півгодини тому нена́виділа. Стала поруч. Знайшла руку, взяла в свою. Стас вивільнив, перехопив, тепер він стискав її праві́цю. Його тепла й м'яка рука не тремтіла.

— Що задумав, хлопче? У які ігри граєшся, щеня? — гаркнув велетень, помітно втрачаючи контроль над собою.

— Це ви загралися, — була відповідь. — А мені страшно. Я боюся, що ви не випустите нас звідси живими. Зрозумієте помилку та повбиваєте нас. Це називається «знищити свідків».

Стас говорив моторошні речі. Тільки Лесю його слова чомусь не лякали.

— Яка ще помилка?

— У мого тата нема тих грошей.

— Я тобі навіть не сказав, скільки треба на викуп!

— Дарма. У нас узагалі грошей нема. Ми тікали від війни. Залишили все там, де жили раніше. І не мали аж так багато. Зараз ледве зводимо кінці з кінцями.

— Не мороч голову!

— Мій тато не той, за кого ви його маєте. І я — не той. Ви помилилися.

Голос дзвенів. Рука хлопчика ще сильніше стисла Лесину.

Помилялася вона. Хворобливий на вигляд — але ж сильний.

V

Велетень завмер, мов його грім ударив чи електричний струм крізь тулуб пройшов.

Переступив із ноги на ногу. Почухав м'яківку*, трохи зсунувши при цьому маску. Потім нахилився зовсім близько, і полонені відчули його неприємне дихання.

* М'яківка — верхня частина голови людини.

— Ти брешеш. За вигадку — дванадцять балів. Спробу зараховано. Але ж ти брешеш, хлопче.

— Чесно? Мені хочеться, щоб ви викрали того, кого збиралися. У таких випадках батьки завжди викупають дітей. У мене ж нема шансів. У Лесі їх ще менше. Її тато на війні загинув, мама — учителька в нашій школі.

— І такса, — для чогось додала дівчинка.

— Отож. Простіше домовитися, — вів далі Стас.

— Нам із тобою? — велетень уже нічого не розумів. — Про що?

— Ви нас відпускаєте. Я щось придумаю. Леся підтримає мою легенду. Ніхто не знатиме про цю пригоду.

— Знову зараховано, — просичав велетень. — З мене досить. Ти напишеш листа. Або...

— Чекайте! — хлопчик виставив руку долонею вперед. — Кому писати? На чие ім'я? Як прізвище?

— Не знаєш прізвища власного батька? Чемний синок! Шалі́га Костянти́н Іванович! Не клей дурня, щеня!

— Кажу ж — по́мілка. Моє прізвище — Чередá. І по батькові зовсім інше.

Велетень рвучко схопив Стаса за карк*.

Леся вереснула, сіпну́ла друга, намагаючись вирвати його з лапи викрадача.

— Ти брешеш!

*Карк — шия або зашийок.

— Перевірте! — вигукнув Стас. — Дуже просто! У школі запитайте! У вчительки, керівнички класної! Ви ж спритні! Придумайте, як!

Велетень розтиснув праві́цю. Звільнений хлопчик поправив одяг.

Їхні погляди знову зустрілися.

— Дивись мені, — мовив викрадач. — Я ж послухаю та справді перевірю. Ще й фото твоє покажу, кому треба. Тебе ж знімали, коли стежили. Але якщо ти збрехав...

Нічого більше не сказав — і так усе ясно.

Леся ж почула остаточно заспокоїло. Коли за велетнем зачинилися двері, вона пхнула Стаса в плече. Цього разу — дружньо.

— Із цього треба було починати.

— Не відразу, — відповів хлопчик. — І потім, я ж не готувався. Теж збирався з думками.

Леся замовчала. Стас також нічого не говорив.

У підвалі запала тиша.

VI

Десь далеко крапала вода.

Краплі падали з рівним інтервалом. Леся знічев'я, щоби чимось себе зайняти, заходілася їх рахувати. Коли нарахувала зо два десятки, додався ще один звук. Він змусив дівчинку здригнутися.

Шарудіння.

Поки велетень був тут і гарікався* з ними, щурі не давали про себе знати. Та варто було всім замовкнути, і вони знову нагадали про себе. Леся один раз бачила сіру хвостату тварину на вулиці. Щурисько забігав у дірку в паркані біля старого будинку на Подолі. Дівчинка гуляла поруч, чекаючи на маму. Не злякалася, адже стояв білий день і скрізь ходили люди. Проте огида виявилася більшою за страх.

* Гарікатися — сперечатися, сваритися.

Ось тепер Леся ясно уявила собі не одну сіру довгасту потвору — здалося, у темному кутку вогкого підвалу їх зібралися десятки. І щурі тільки чекають свого часу. Дівчинка зіщулилася й обхопила Стасів лікоть обома руками.

— Ти чого? — спитав він.

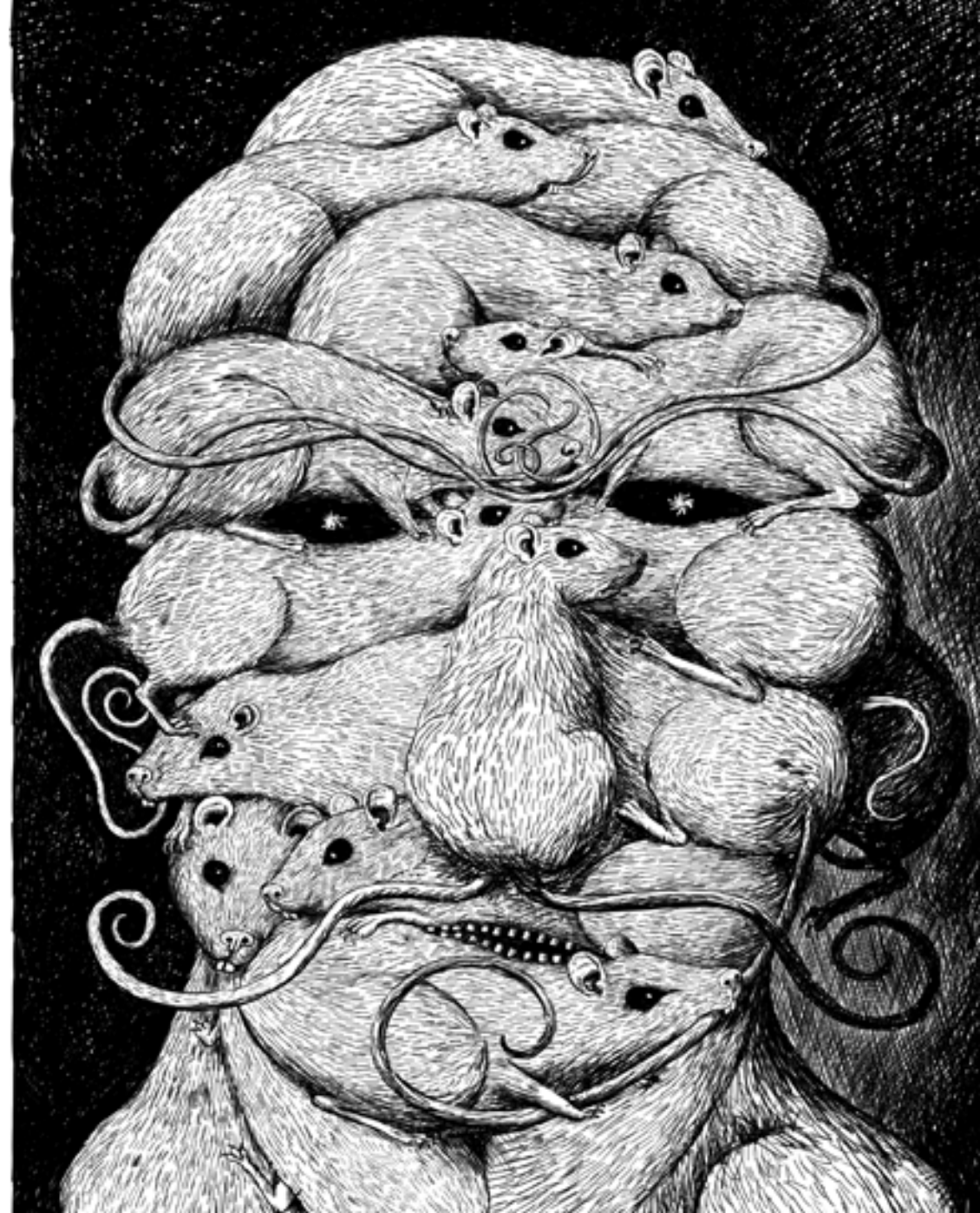
— Говори, — попросила вона.

— Про що?

— Не важливо. Не мовчи, не треба тут мовчати.

— Хочеш казку?

— Але не страшну.

— Добре. Смішну. Тільки слухай мене, туди не дивися, — хлопчик спершу кивнув, а потім для більшої переконливості тицьнув пальцем у моторошний куток.

Леся присунулася ближче, що означало згоду.

Стас зітхнув і почав:

— Жив собі в лісі їжачок. Він ходив до лісової школи. У своєму класі їжачок був єдиним їжаком. Тому вчителька сказала йому постригтися. Їжачок не хотів бути лисим. Бо ніхто ніколи не бачив лисих їжачків...

Леся враз відчула — не може більше триматися. Зареготала, затрусилася вся, аж сльози потекли знову. Тільки вже не від страху.

— Ти чого? — здивувався Стас. — Це початок. Там далі буде, як замість їжачка постригли...

— Ну тебе! — відмахнулася Леся. — Я уявила собі лисих їжачків! Їх багато, розумієш! Вони вийшли на вулицю й марширують!

Стас засміявся.

— І правда... Двадцять лисих їжачків у одному місці!

Лиховісне шарудіння стихло.

VII

Отак вони й сиділи в напруженому очікуванні.

Як довго — не знали. Час за межами підвалу мов зупинився. Коли нарешті ззовні брязнуло, бранці здригнулися та звелися на рівні. Хтозна, чого чекати. Стас рішуче затулив Лесю спіною.

Велетень нагнувся й зайшов. Штовхнув двері, причиняючи. Вийшло надто різко, вони знову прочинилися. Хтось невидимий з того боку хутко потягнув їх на себе. Стас помітив лише худу руку без рукавички.

— Молодець, — мовив велетень, дивлячись на хлопчика з висоти свого зросту.

Лесі мовби не помічав, і це неабияк стурбувало дівчинку. Адже вона взагалі тепер не має для викрадачів жодного значення. Яку долю приготували їй, можна лише здогадуватися.

Її тіло вкрили зрадницькі сіроти.
— Ви про що? — поцікавився Стас. Бо ж усе наче йшло, як має бути.

— Не збрехав. Ти справді Чередá Станіслав Петрович. Я не довірив своїм бовдурам. Сам умію гарно та правильно питати. Твоя класна керівничка показала журнал, ніби так треба. І підтвердила твоє ім'я.

— Зрозуміли помілку?

— Еге, я помилився. Довірив серйозну справу недоумкам. Але, — велетень розвів руками, — на таку справу мудрі не погоджуються.

— Чому, погоджуються. Заплатити їм більше треба.

— Багато знаєш, щеня, — у голосі викрадача прозвучали ледь чутні нотки жалю. — І все розумієш. Меткий, як на свій вік.

— Без цього не вижити там, звідки я.

— Так, діти зараз швидше ростуть. Тим більше — війна... Нікого не жаліє, клята. Усюди людину дістане. Хоч дорослих, хоч старих, хоч дітей. Мені шкода́.

— Правда?

— Щира, — кивнув велетень.

І раптом зробив, чого не чекали, — стягнув з голови машкару́.

Бранці уздріли коротко стриженого кирпаня́* з круглим, на перший погляд навіть добрим лицем. Зовсім кумедним велетня робили вуха — великі й трошки закручені по краях. Кожне нагадувало недоліплений вареник. Дуже прикметні.

— Мені шко́да, що зв'язався з телепнями. Замість одного хлопчика притягли мені двох дітей. Але й тут наплутали — здуру привели

* Кирпа́нь — людина з коротким, задертим догори носом.

не того. Якщо навіть ти, розумнику, мовчатимеш, вас же тут двоє.

— Я мовчатиму! — вигукнула Леся. — Нікому, нікому нічого не скажу! Ніколи!

— Не скажеш, — погодився велетень. — Ані ти, ані твій пріятель. На війні теж ніхто нікого не хоче вбивати. Доводиться.

Леся вже не стримувала себе. Закричала та рвонула в той темний куток зі щурами, забувши про переляк. Людина виявилася страшнішою за бридких хвостатих потвор.

Велетень спробував схопити Стаса.

Хлопчик незграбно, але вдало пірнув під його рукою.

БАБАХ! ХРЯСЬ!

Від замашного удару розчахнулись двері. До підвалу ввірвався невисокий чоловік у джинсах, светрі та кросівках.

— Тату! — закричав хлопчик, нарешті даючи волю емоціям.

Велетень розвернувся й завмер від подиву. Лише на мить. Відразу отямився й кинувся в атаку.

Але татові цієї миті вистачило — велетень сам не зрозумів, як опинився на землі.

— Синку!

Обоє полонених кинулись йому в обійми.

А потім звільнених по черзі обіймали озброєні до зубів поліцейські.

VIII

На вечерю до Шаліг прийшли Леся з мамою.

— Я трошки зрозуміла, — говорила дівчинка, коли радість від щасливого завершення небезпечної пригоди вляглася. — Ти, Стасику, вирішив задурити тому бандитові голову. Бо справді маєш інше прізвище, ніж у тата. Але все одно: поліція занадто швидко з'явилася.

— Я ризикував, — зізнався хлопчик. — Велетень мав рацію. Я дуже боявся за тебе, і ти, стороння людина, була слабким місцем плану.

— Плану? — здивувалася Лесина мама.

— Так, — кивнув Костянтин Шалі́га. — Мене шантажували вже давно. Я ж швидко став на ноги, а це не сподобалося конкурентам. Тому про всяк ві́падок ми попередили в школі: як хтось поцікавиться учнем на прізвище Чередá та запитає по батькові, це значить — тривога.

— Ми ніде не кричимо, що Стас — нерідний син Кості, — додала мама хлопчика. — А боятися вже набридло. Були часи, набоялися вдома.

— Тому Стасик у критичній ситуації діяв за планом, — розвів руками Шалі́га. — Спрацювало, бачте.

— Але ж могло не спрацювати! — не вгавала Лесина мама.

Хлопчик підняв руку, мов на уроці. Коли всі глянули на нього — заговорив:

— Тато попереджений, і ми мали запасні варіанти. Але я чув, як ті двоє, котрі напали на нас із Лесею в парку, перемовлялися між собою. Там, де я виріс, на жаль, багато наркоманів. У них мова специфічна. Словечка теж. Люди вони ненадійні, для серйозної роботи не придатні. Тому й викрали обох. Уже терпець уривався, бо їм напевне обіцяли швидку винагороду. А всякого, хто вирішив мати справу з такими непевними типами, взяти на пушку простіше. Бо той

Завдання

велетень сам своїм найманцям не довіряв. Тому відразу повірив, що вони напартачили.

— Стас добре його прорахував, — погодився тато. — Але давайте чай пити. Є торт. І якщо цікаво, зараз усе про цього бандита розкажу.

Хлопчик підморгнув Лесі.

Дівчинка підморгнула Стасу.

Звісно, цікаво, кого вони сьогодні перемогли.

І. Постав літеру П біля речень, де написана ПРАВДА, а літеру Н — де НЕПРАВДА.

А) Лесина мама казала, що Стас влаштував скандал, коли його захотіли звільнити від математики.

Б) Тимко — бойова такса.

В) Коли Стаса з Лесею хапали, окуляри хлопчика впали й на них хтось наступив ногою.

Г) Стас розповів Лесі історію про двадцять лисих їжачків, які вийшли на вулицю та марширували.

Ґ) У велетня, який викрав дітей, були трошки закручені по краях вуха, кругле лице, довге волосся.

Д) Стаса та Лесю звільнили їхні батьки та озброєні до зубів поліцейські.

II. Щоб виконати це завдання, треба згадати про такі частини слова: префікс, корінь, суфікс і закінчення. Тепер можна складати конструктор зі значущих частин, щоб утворилося ключове слово цієї історії.

Отже, візьми префікс слова з'їсти,
це _____,

додай корінь слова вільний,

це _____,

суфікс слова мирний,

це _____,

суфікс слова здоровенний,

це _____,

закінчення слова повідомлення,

це _____.

Разом виходить слово

_____.

Андрій Кокотюха

Автор понад 60 книжок для дорослих і дітей, володар багатьох премій і почесних нагород. Деякі твори письменника екранізовано. Пише переважно в жанрі детективу й трилеру. Має гарну звичку щодня читати по сто сторінок і завжди записує, скільки прочитав. За рік у середньому виходить від 70 до 90 книжок! Твори Андрія Кокотюхи є в шкільній програмі.

Максим Паленко

Художник, родом із Дніпропетровщини. Навчався в художній школі та художньому училищі, потім — в Українській академії друкарства. Найвідоміші книжки з його ілюстраціями — повісті Олександра Дерманського, Володимира Рутківського та Джеремі Стронґа. Також малює обкладинки музичних альбомів для різних груп, зокрема рок-гурту «Воплі Відоплясова». А ще Максим Паленко сам пише й виконує пісні та любить кататися на велосипеді.

УДК 82-93:373.3
К60

Серія «Читальня»
РІВЕНЬ 3

Кокотюха Андрій

К60 Не той хлопчик / Андрій Кокотюха. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 64 с. : іл. с. — (Серія «Читальня», рівень 3).

ISBN 978-617-

Повертаючись додому зі школи через парк, Стас і Леся потрапляють у біду. Їх викрадають злочинці, щоб отримати викуп від Стасового батька. Сидячи в підвалі зі щурами, діти відчують повну безвихідь. Однак, можливо, навіть у такій ситуації є шанс на порятунок. Детективне оповідання Андрія Кокотюхи проговорює з юними читачами дуже небезпечну ситуацію, показуючи, як чинять полонені та злочинці, батьки, вчителька й поліцейські.

Серію «Читальня» адресовано учням початкової школи для самостійного читання чи опрацювання на уроках. «Читальня» має три рівні складності тексту. Серію розробили та апробували методисти НЦ «Мала академія наук України», експерти з дитячого читання.

УДК 82-93:373.3

Літературно-художнє видання
Серія «Читальня»
Рівень 3

Кокотюха Андрій
НЕ ТОЙ ХЛОПЧИК

Для молодшого шкільного віку

Ілюстрації *Максима Паленка*
Керівниця проекту *Тетяна Стус*
Головна редакторка проекту *Галина Ткачук*
Провідна редакторка *Юлія Каспарова*
Літературна редакторка *Юлія Підмогильна*
Технічне редагування, верстка
Олена Румянцева

З питань реалізації звертатися:
Харків, тел.: (057) 727-70-77;
e-mail: deti@ranok.com.ua

С786015У. Підписано до друку 30.06.2018.
Формат 60×90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Ubuntu. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 4,27.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кибальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.

Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145;
e-mail: office@ranok.com.ua
Тел./факс: (057) 719-58-67.

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-

© Кокотюха А., текст, 2018
© Ткачук Г., завдання, 2018
© Паленко М., іл., 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018